

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Art. 4. Observationes circa Montes Pietatis in Germania erigendos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

(b) *TOURNELY de contract. p. 2. c. 3. art. 7. appendic.*(c) Sic refert *CLAUD. JOS. de FERRIERE Dictionnaire de Droit & de Pratique tom. 2. V. Mont de pieté.*

§. 372.

*Aut Hi-
spania.*

In Hispania, ubi ejusmodi foundationes vocantur *Posita*, (a) erectus est Matriti Mons Pietatis pro animabus in Purgatorio existentibus, eo proventu, ut anno 1723. circiter octoginta millia, & sequenti anno septuaginta millia ducatorum monetæ illarum partium distributa, & ex eadem Montis erectione ultra centies trigesies septies mille, centum viginti tres Missæ pro earundem animarum purgantium suffragio celebratæ essent. Pro augmento perpetuo hujus Montis, *BENEDICTUS XIII.* ad preces *Philippi Regis*, Indulgentias & Suffragiorum participationem concessit iis in Regionibus Indiarum existentibus, qui in favorem hujus Montis aliquid in testamentis suis reliquissent. Demum utriusque Potestatis tam Pontificiæ, quàm Regiæ consensu ordinatum & præceptum fuit, ut nullum Testamentum in partibus Indiarum confici valeat, sive Testator sit Laicus, sive Ecclesiasticus, quin per ipsos aliqua eleemosyna pro eorum arbitrio & devotione prædicto Monti applicanda relinquatur. (b)

(a) *DE ARAUXO de stat. civ. disp. 1. q. 6. n. 8. A MOSTAZO de caus. piis lib. 4. c. 13. n. 26. Montis Cæsaraugustani à GREGORIO XIII. approbati mentionem faciunt PETRUS CENEDO ad c. 4. de usur. collectan. 41. n. 2. FRAGOSO de Regim. Reip. Christ. tom. 1. lib. 7. disp. 20. n. 31.*

(b) Literæ *BENEDICTI XIII.* datæ sunt *Roma die 20. August. 1727.* & recensentur in *Bullar. Rom. tom. 23. n. 155. edit. Luxemb.*

§. 373.

*Art. IV.
OBSERVA-
TIONES
CIRCA
MONTES*

Non abs re videtur, quasdam observationes subjungere, quibus alii Authores vel defectus nonnullos notant, vel providas ordinationes commendant in Montibus suæ Patriæ. Sperandum enim est, plures nostrarum partium Epi-

Episcopus animum adjecturos ad istud indigentiae subsidium & perpetuum usurarum remedium, (a) eo faciliore labore & certiore successu procurandum, quo major est Germanorum Episcoporum potentia, & in subjecta territoria Principalis Autoritas; praesertim cum Summus Pontifex in Literis Confirmationis eos admonere soleat de erigendo Monte Pietatis.

PIETATIS
IN GERMA-
NIA ERI-
GENDOS.

(a) Sic vocat ADAMUS CONTZEN *Politic. lib. 8. c. 18.*

§. 374.

I. *Supremam Montis curam, ac Jus visitandi Episcopus sibi reservet.* (a) *Administrando autem Monti praeficiat viros opulentos, misericordes, optimae fame.* (b) *Sapientissimè constituunt Imperatores, ut ad ejusmodi negotium nobilis, prudens, fidelis, optimè sibi conscius, pro integritate Mentis apponatur custos.* (c)

Circa ad-
ministra-
tionem:

(a) Hoc exigit *Concil. Trid. Sess. 22. c. 8. de Reform.*

(b) Huc applicari solet illud *Psal. 14. Quis requiescet in Monte sancto tuo? qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam. . . qui pecuniam suam non dedit ad usuram.* Item *Psal. 23. Quis ascendet in Montem Domini? . . . innocens manibus & mundo Corde.* Consultum est, ut erigantur Congregationes Montium, & ex iis eligantur administri.

(c) *L. 1. C. de Conditis in publ. horr.*

§. 375.

II. *Pensatis locorum & personarum circumstantiis, statuatur Expensas: quantitas exigenda à mutuataris, quae non superet expensas summè necessarias.* (a) *Unde nec plures adhibeantur Ministri, quam necessarij sint;* (b) *nec istis paucis nimis pingua concedantur salaria.* (c)

(a) Sperari non potest, ut ubique gratis Mons administretur, uti de Frisingensi retulimus. (§. 366.) Moderata tamen sint expensae.

(b) PAULUS II. Pontifex in Confirmatione Montis Perutini, qui omnium primus approbationem Pontificiam obtinuit, (§. 285.

311.) sollicitè monebat, ut si fortè major esset numerus Officialium, quàm sit necesse, isti Officiales ad debitum & convenientem numerum reducerentur. Uti habetur apud BERN. de BUSTI *Defensor. tr. 2. part. 4. lit. S.*

(c) CLERICATUS *Decis. Miscell. 41. n. 11.* laudat Montem Patavinum, quòd ex ejus annuo reditu ad rationem 5. pro 100. deducantur mercedes *amplissima* ministrorum. Ego in Germania optarem potiùs *amplissimam* ministrorum charitatem, & mercedes moderatas,

§. 376.

Fidelitatem ministrorum:

III. Caveatur, ne Ministri plus exigant à mutuatariis, quàm per Statuta Montis liceat, prorata temporis & summæ mutuatæ.

Notat CLERICATUS *loc. cit.* inter Monetas Patavinas Bagatinum esse monetam imaginariam, quorum duodecim formant unum solidum: viginti solidi conficiunt unam libram. In Montibus igitur Patavinis datur Bagatinus unus singulis mensibus pro unaquaque libra. Unde qui recipit à Monte libras 100. solvit mensuros bagatinos 100. qui per annum sunt bagatini 1200. conficientes solidos centum, id est, libras quinque. Quando igitur mutuatarius accipit ex Monte libras 7. deberet per mensem solvere bagatinos septem. Cùm autem hæc moneta non detur, petunt Ministri solidum unum, & sic quinque bagatinos ultra taxam præscriptam singulis mensibus. Ista autem superabundantia in multis millenariis librarum conficit plura centenaria Ducatorum, quæ retinentur à Ministris pro seipsis, quia rationes tantùm reddunt de uno bagatino pro unaquaque libra. Ita Clericatus. Simili ratione fraus fieri potest, si pensio exigatur respondens integro tempore e.g. mensi, trimestri, semestri, anno; cùm tamen mutuatarius intra brevius tempus sortem restituerit. Nemo has artes probabit: nimis tamen eas exaggerat AUGUST. MONTALCINUS *c. 20. §. 3. n. 3.* ubi dicit, hac ratione vehementer augetur usuras, *tanto che i Giudei fanno poco peggio.*

Levamen solorum indigentium:

§. 377.

IV. Pecuniæ Montis mutuo dentur solis indigentibus, non Mercatoribus; neque adhibeantur ad negotiationes. Experientia

tia docet, eo magis gravari pauperes, quo majora Mons incrementa sumit per cambia aliásque negotiationes. Præstat Montem esse minùs opulentum, & magis pium. Nam si quid profani immisceatur, mox eo res perducitur, ut considerato lucro cessante, aliúsque ejusmodi titulis, demum Pietati vix satisfiat datis decem annuis pro 100. cum hoc tempore profani Germanorum loculi quinis aut senis abunde satientur.

§. 378.

V. *Pro Summis valde modicis, nullum omnino auctarium Liberalitatis exigatur.* Nam qui ejusmodi summa modica indigent, potius eleemosyna essent juvandi. Cum verò Mons Pietatis non sit destinatus ad faciendas eleemosynas, hinc saltem auctarium ultra sortem modicam facillè esset remittendum.

Pietatem & beneficentiam Montis Romani commendat Illu^r. Author libri *Dell' Impiego del danaro. lib. 3. c. 4. pag. 276.* quòd ibi minores summæ, pro quibus pignus depositum non superat triginta scutorum pretium, profus gratuitò & absque ullius emolumentì exactione, mutuo dentur: in majoribus autem summis non nisi duo pro centenis solvantur. Cum hæc hodierno tempore servantur, apparet, quòd Mons Romanus antiqua sua Statuta accuratè observet, in quibus talis liberalitas ordinatur. *cap. 36.* Bononiæ autem in Montibus Pietatis nullum auctarium exigitur, nisi pignus superet 30. Julios. *Relatione della Città e Stato di Bologna. fol. 42.*

§. 379.

VI. *Decet Montem Pietatis ejúsque Benefactores muniri Privilegiis variis privilegiis.* Sacros Indulgentiarum thesauros liberalitèter elargitur Summus Pontifex. Privilegia sæcularia facillè possunt concedere Episcopi Germaniæ, utpote Jurisdictione territoriali plerumque pollentes, e. g. ut chirographa Monti tradita, aut etiam debita solis testibus probata, habeant paratam executionem: ut Mons præferatur aliis Creditoribus non tantùm in pignore tradito, sed etiam in aliis bonis, si

fortè pignus non sufficiat, vel absque culpa Custodum deterioretur, aut pereat. *Exempla præbent ordinationes Montium typis editæ.*

De Prælatione Montis plura habet MOSTAZO de *Caus. piis. l. 4. c. 13. n. 14. seqq.* Add. TIRAQUELLUS de *Privilegiis Pio Causæ.* PEREZ de LARA de *Anniversariis cap. 23.*

§. 380.

Residuas pecunias: VII. Quod ultra salarium Ministrorum, & alias necessarias expensas superest, non aliter impendatur, nisi in emolumentum indigentium. Impossibile est, auctarium mutuatae sorti adjiciendum, ab initio fundati Montis adeò accuratè exæquare expensis ejusdem, ut ad anni finem nihil superfit, nihil deficiat: consultum etiam non est, taxationem, ab initio bona & sincera fide factam, quotidie mutare cum periculo nimiae confusionis: pariter possibile vix est, residuum iis apta proportione restituere, à quibus acceptum est. Fusè igitur Authores, quotquot ferme de hac materia allegavimus, disputant, in quos usus ejusmodi residuæ pecuniæ impendi debeant. PAULUS V. (a) sub excommunicatione Romano Pontifici reservata prohibet, ne quod in Montibus Pietatis Status Ecclesiastici, superest ultra necessarias expensas, ad alios usus, quàm in mutuum pauperum distrahatur. SIXTUS V. Monti Pietatis Bergomensis, qui antea ad rationem 5. pro 100. à mutuatariis exegerat, concedit ut posterum ad rationem trium pro quolibet centenario & anno exigere, & recipere, atque in expensarum & onerum hujusmodi solutionem atque supportationem convertere, & si quid, illis solutis & supportatis, superfuerit, in capitale ejusdem Montis accumulare liberè & licitè valeant. (b) Errare etiam non videbuntur, qui residuas has pecunias impendent in comparandum fundum, necessariis expensis suffecturum, ut deinceps absque ulla compensatione gratis concedi possit mutuum.

tuūm indigentibus. Hæc tamen ratio non sufficit ad augmentum supra æstimationem expensarum consultò exigendum: sed intelligi solūm potest de augmento jam exacto, & superfluyente.

(a) *Const. Onerosa* § 2. apud Cherubin. tom. 3.

(b) *Integras Pontificis Literas exhibet BALLARINUS de Usur.* tom. 2. append. fol. 256.

§. 381.

VIII. *Procuretur augmentum Montis piis, nequaquam autem periculosis modis.* Pie augetur Mons per elemosynas divitum, Legata in testamentis relicta, bona peregrinorum sine hærede decedentium, multas delinquentium, incerta ex delicto &c. (§. 315.) *Periculosus* modus augendi Montem est, quando Mons triticum vendit eo tempore, quo plus valet; reddendum tempore quo minus valet, ea obligatione, ut major quantitas tritici reddatur: item quando Mons habet pecunias negotiationi expositas, & ratione lucri cessantis aliquid accipit ad sui augmentum. Item quando suscipit pecunias sub annuo censu, quem mutuatarii debent compensare Monti &c. Satius esse duco, ut Mons ex defectu pecuniæ, quosdam minus sublevet; quàm ut omnes nimis gravet.

§. 382.

IX. *Caveatur, ne in venditione pignorum nimis graventur debitores.* Prudens cautela suadet, ut mutuatario non concedatur summa exæquans pretium pignoris, sed multo minor, ne in casum sortis non solutæ Mons damnum patiatur. Si exhibeatur pignus viginti aureis æstimatum, non nisi decem dantur mutui: si tamen in pignus detur aurum vel argentum, quod securum, & fere fixum habet pretium, mutuatur summa duas partes tertias pignoris adæquans. In hujus venditione nimis gravantur debitores, quando pigno-

gnora fortè ex collusione nimis tenuiter æstimantur: quando in subhastatione fiunt expensæ minus necessariae: quando residuum non fideliter restituitur.

§. 383.

Et credi-
ta.

X. Mons ita instituatur, ut non sit necesse, creditoribus suis aliquid pendere. Optandum summopere, ut Montes sint puri, & merè ex pecuniis liberaliter collatis conflati. (§. 270. II.) Si tamen pensatis omnibus, utile Reipublicæ videatur, Montem locupletare pecuniis ad annum fructum collocatis, quæ ratio est constituendi Montes *Mixtos*: (§. 339.) curandum summopere est, ne foveatur Creditorum usuraria pravitas. Isti enim, ut licitè aliquid à Monte percipiant, vel exhibere debent legitimum titulum, præsertim lucri cessantis: (§. 351. seq.) vel celebrare contractum à mutuo penitus sejunctum, de quo hic non agimus. (a) Quacunque ratione id fiat, curandum sollicitè est, ne nimis graventur indigentes, qui desumptis ex Monte pecuniis, debent ferre expensas Montis, simulque compensare pensionem ab ipso Monte creditoribus præstitam. In iis Germaniæ locis, ubi Magistratus severis pœnis usuras cohibet, & legibus contra Judæos latis firmiter insistit, (§. 362.) vix utilitatem indigentibus afferent ejusmodi Montes mixti.

(a) Frequentissimum alibi est, ut dotes puellarum ac viduarum, aut bona pupillorum deponantur in Monte cum annuo fructu ad eos redundaturo. Si Montes sint profani, super certis redditibus fundati, (§. 318. seqq.) aut negotiationibus destinati: locus fortè erit contractui alibi explicando. In Monte autem Pietatis, qui nec stabiles habere redditus, nec negotiari supponitur, eadem difficultas his pupillis aut viduis obstat, quæ aliis Creditoribus. Etiam si enim verè pauperes esse ponantur, non apparet, qua ratione Mons Pietatis, elemosynæ nomine fructum annum illis præstare possit, ab indigentibus mutuatariis compensandum. Ea solùm liberalitas laudem mereretur, qua Magistratus ex aliis redditibus publicis annum fructum constituet: et pau-

pauperibus viduis, puellis, aut pupillis, quorum dotes & bona, interim donec ad nuptias, aut annos majores perveniant, ad usum indigentium in Monte deponuntur,

§. 384.

Ubi juxta has observationes, Montes Pietatis erigi, vel erecti reformari possunt: omnino erectio erit utilissima, reformatio necessaria. Ubi vero spes aut opportunitas non est, ejusmodi formam Montibus imprimendi, satius esse censeo, ut in Germania non erigantur novi, & destruantur antiqui.

His observationis utiles sunt Montes Pietatis

Illustr. Author *Dell' Impiego del danaro lib. 3. c. 4. fol. 278.* sic loquitur: *Se questi disordini è possibile di rimuovergli, c'è positivo debito di farlo; se non è possibile, sarebbe forse meglio che alcuni Monti di questo genere non ci fossero.*

SECTIO VII.

P. Daniel Concina graviter violat Moderationem Pontificiam circa Titulos exigendi auctarium ultra sortem in Mutuo.

§. 385.

SANCTISSIMUS D. N. BENEDICTUS XIV. Rigorem circa Usuras Sapiientissima Moderatione temperaturus, non negat, posse quandoque una cum mutui contractu quosdam alios, ut ajunt, titulos, eosdemque ipsimet universim naturæ mutui minimè innatos & intrinsecos, fortè concurrere, ex quibus justa omnino, legitimæque causa consurgat quiddam amplius supra sortem ex mutuo debitam rite exigendi. (Diff. I. §. 7.)

Moderationem Pontificiam

§. 386.

Contra hanc Moderationem peccant, qui omnè auctarium ultra sortem, ex quocunque titulo perceptum, usuræ damnant.

Violat P. Concina,

FF